

Indhold

Den westphalske fred (1648)	2
Stat	2
Fundamentisk perspektiv	2
Organisatorisk perspektiv	2
Internationalt perspektiv	3
Definitioner af staten:	3
Hegel (tysk idealisme) Georg Wilhelm Friedrich Hegel	3
Hobbes (leviathan)	4
Marx (1818-1883)	4
Klassiske statsteorier:	5
Korporatisme	5
Marxisme	5
Pluralisme	5
Elitisme	6
Nyweberiansk statsteori	6
Statens rolle - statens magt siver væk mener nogle, i debatten tales der om forskellige faktorer:	6
Globalisering	6
Overnationale institutioner	7
Governancestrukturer	7
Finansielle markeder	7
Fra velfærdsstat til konkurrencestat	7
Velfærdsstat	7
Konkurrencestat	7
Minimalstat	8
Nation	8
Nation som politisk fællesskab	8
Nation som kulturelt fællesskab	8
Nationalisme	8

Stat og nation

Den westphalske fred (1648)

En fredsftale indgået i Osnabrück og Münster i Westfalen efter 30 års krigen. Krigen blev hovedsageligt udkæmpet mellem katolikker og protestanter.

Efter aftalen blev indgået, startede en ny epoke i Europa. Mere ligeberettigede selvstændige stater og religionsfrihed, derudover bliver kirken underordnet staten. Statsmagten er overordnet samfundets øvrige institutioner, derved får staten voldmonopol og kontrol med skatteopkrævning (Klindt, lektion 1, s. 3). Staterne er den vigtigste politiske aktør. Det bliver startskuddet til et nyt og ordnet Europa (Klindt, lektion 1, s. 3).

I årtierne efter freden, begynder de europæiske fyrster at etablere nationale hære og dermed bliver magtbalancen i Europa efterfølgende udtryk for staternes indbyrdes alliancer og deres styrkeforhold.

Stat

Staten er associeret med en lang række ting men kan hovedsageligt forstås inden for fire forskellige måder:

Idealistisk perspektiv:

Hegel skiltrede tre "grupper":

Familien, civilsamfund og staten. Familien tilsidesætter egne behov frem for børnenes og de ældre i familien.

Civilsamfundet har derimod en universal egoisme. Hegel mente at staten var et etnisk samfund understreget af den fælles sympati.

Fundamentisk perspektiv

Staten skal vedligeholde den sociale orden og de ses som et set af instrumenter der skal sørge for at udføre og vedholde orden og social stabilitet. (neomarxistisk → Georg Lukács og Karl Korsch) Staten ses som en mekanisme og bibeholder det kapitalistiske system. Svagheden ved det fundamentalistiske syn er at man associerer alle organisationer med staten selv.

Organisatorisk perspektiv

Staten ses som regeringens apparat. Den er ansvarlig for det sociale sikkerhedssystem og social eksistens. Der er i denne opfattelse en klar adskillelse mellem stat og civilsamfundet.

Redskaberne i staten er bureaukrati, militær, politi, domstolen, sikkerhedssystem osv. Man kalder det "den politiske krop"

I dette lys vil der være 5 nøgleord til at beskrive staten:

1. Staten er regent. Den er højere stillet end andre grupper i samfundet.
2. Statens institutioner er genkendelige i samfundsbilledet som kontrakt til de private.
3. De vil gerne stå ved deres handlinger da det er med public interesse. De reflekterer den generelle holdning.
4. Staten er et instrument til dominering. De skal sikre regler er overholdt og at man bliver straffet hvis man ikke gør. De har adgang til "Lovlig vold"
5. Staten er et territorium og råder over et bestemt område. Uanset om de er "citizen eller noncitizen"

Internationalt perspektiv.

Det er en skuespiller på verdensscenen. Staten har et ansigt indad og et ansigt udad.

- Et defineret territorium.
- En permanent population
- En effektiv regering
- Kapaciteten til at interagere med relationerne til andre stater.

Definitionen på en stat er tæt på definitionen på et land.

På trods af at stater kan være legalt ens så kan den politiske indflydelse være meget forskellig fra stat til stat. Deres regler og ansvar i verden kan variere dramatisk. Nogen stater er defineret som "great powers" eller "Super powers" mens andre defineres som små eller middel powers".

Staten som historisk instrument: System til at centralisere regler og samle grupper (herunder kirken).

Staten ændrer på omstændighederne.

Charles Tilly 1990: Krig skaber stater, stater skaber krig"

Marxisterne: Fremkomsten af staten bunder i økonomiske termer. Statens fremkomst kan spores tilbage til overgangen mellem feudalismen og kapitalismen. Staten er således blevet brugt til at fremme borgerlige klasse.

Michael Mann 1993: Kombination af ideologi, økonomisk, militærisk og politisk form af magt. (IEMP model)

- Ideology
- Economic
- Military
- Political

Definitioner af staten:

Hegel (tysk idealisme) Georg Wilhelm Friedrich Hegel

Hegel 1770-1831.

Statsteori tager afsæt i forestilling om 3 former for social sameksistens: Familien, det civile samfund og staten. Staten ses i denne sammenhæng som udtryk for universel altruisme =

“Altruisme, en moralsk grundholdning eller væremåde kendetegnet ved, at den enkelte søger at fremme andres vel uden tanke for egne interesser og behov. Som etisk teori er altruisme en sammenfatning - og et forsøg på begrundelse - af de holdninger og handlemåder, der udgør en altruistisk væremåde. Der kan fx være tale om begrundelser ud fra den kristne næstekærlighedstanke eller ud fra et filosofisk princip om en almenmenneskelig pligt til at vise godgørelse” (Engelsted, 2018).

Staten skal være til for samfundet

Tilhænger af den moderne velfærdsstat og magtens tredeling mellem en lovgivende, udøvende og dømmende → så der ikke er en suveræn aktør.

Repræsentationen i den lovgivende forsamling, skal ikke vælges af samfundet, men baseres på stænder (laug), dvs. forløbere for fagforeninger og erhvervsorganisationer. *“Den lovgivende magt skal være baseret på samfundets Kooperationer eller stænder, som Hegel omtaler som “sweite familie””*

Ses som forløber til nationalisme og fascisme, grundet Hegels betoning af staten og folkets forbundethed og institutionalisering af samfundets interesseorganisationer i statsmagten.

Hobbes (leviathan)

Thomas Hobbes 1588-1679 en af liberalismens fædre.

“Alles kamp mod alle”

Naturtilstanden - samfund uden stat - opleve anarki - Grusomt og brutalt liv.

Man har brug for en stat og en overordnet autoritet for at undgå dette. (I bogen Leviathan fra 1651, er staten en nødvendighed)

De frie og lige borgere indgår en **social kontrakt** - man afgiver suveræniteten, for at beskytte borgernes **frihedsrettigheder** og **ejendomsret**

I nyere liberalistisk tænkning ses den leviathanske stat netop som et stort monster, der gradvist tiltager sig magt over alle dele af samfundslivet. Staten er for stor og hvorfor bliver den så stor? Borgernes efterspørgsel efter velfærdsgoder og bureaukratiets drift mod større og mere magt fungerer som en dobbelt motor for statens ekspansion overfor samfundet.

forløber for realisme

Marx (1818-1883)

Han ser staten som en klassekamp (kapitalistklassen og proletariatet (arbejderklassen)). Statsmagten er et redskab i hænderne på den herskende klasse. Den bruges til at skaffe ressourcer til kapitalbesidderen. Bruges til dels til at undertrykke arbejderklassen, dels til krigsførelse og territorial ekspansion.

Hans ideal er et samfund uden centralmagt og i stedet drives af lokalmagten (arbejderklassen har magten → første fase i opløsningen af staten) for til sidst at ende som et klasseløst kommunistisk samfund. Den socialistiske stat er en mellem fase, som skal føre til det

klasseløse kommunistiske samfund. I Marx materialistiske historieopfattelse er den revolutionære udvikling uundgåelig. Der vil ske en omstyrning af kapitalismen.

Marxisme - revolutionen er målet.

Klassekamp mellem kapitalisterne og arbejderklassen (proletariatet)

Staten er et redskab i hænderne på den herskende klasse -- > Statsmagten overgår til arbejderklassen (proletariatets diktatur)

Klassiske statsteorier:

Korporatisme

Korporatisme er udtryk for et system, hvor de vigtigste økonomiske aktører i samfundet er inkorporeret i staten. Magtbalancen er mere tydelig. De vigtigste aktører er med til at diskutere politik og til at inkorporere det, mens der er aktører som er helt ekskluderet fra staten.

Staten henter viden fra organisationer, hvilket betyder stærkt samarbejde.

Korporatisme, i sin bredeste forstand er et middel til at inkorporere organiserede interesser i processerne af regering. Der er to ansigter af korporatism. Autoritær korporativisme ('Statskorporatisme') er en ideologi eller økonomisk form tæt forbundet med italiensk fascisme. Det blev kendetegnet ved politisk intimidering af industri og ødelæggelse af uafhængig handel fagforeninger. Liberal korporatism ('samfundsmæssige' korporatism eller 'Neokorporatism') refererer til den tendens der findes i moderne liberale demokratier for organiserede interesser at være bevilget privilegeret og institutionel adgang til politisk proces formulering.

Meget det samme som pluralisme. Nogen aktører har dog mere indflydelse end andre og andre er helt ekskluderet. Arbejdsgiverne har en privilegeret adgang. (f.eks. Faglige organisationer i DK, de sidder med ved bordet i kommunen ved aktive valg om arbejde).

Marxisme

Her ses staten som et redskab i hænderne på den herskende klasse, borgerskabet, der benyttes til at undertrykke arbejderklassen.

Pluralisme

Samfundet består af mange forskellige organiserede grupper, der i et eller andet omfang har indflydelse på staten.

Staten medierer i mellem disse, og er en arena for politisk konfliktløsning.

Alle forskellige organisationer, hvor alle har en indflydelse. F.eks. I USA; Lobbyarbejde i organisationer, staten, kongressen. Staten er mediator men er ikke en selvstændig aktør.

Organisationer bidrager med deres input i staten som scene. Der er bekymring af den polarisering

der er i USA. Der er en stigende splittelse. I det reb parti tynger vægtskålen mod højre og den soc parti tynger mod venstre.

Elitisme

Staten er styret af en (lille) elite med sammenfaldende normer, socialisering og interesser. Eliten styrer staten i kraft af dens økonomiske, kulturelle og administrative kapaciteter.

Stigende grad af elitisme i det moderne Danmark. (DJØF)

- Der er både argumenter for og imod, men der kan argumenteres for elitisme i DK, fordi de er en elite, som sidder i regeringen, før i tiden var der både landmænd og socialarbejdere, hvorimod det i dag ofte er djøfer. Mange er kommet direkte fra studiet.
- I Frankrig taler man ligeledes om elitisme i højere grad end i Danmark, da eliten samtidig også læser på de samme uddannelsessteder i Paris.

Klassiske statsteorier

Nyweberiansk statsteori

Staten er langt hen af vejen en selvstændig aktør. Statslige strukturer og ressourcer betyder noget. Grundlæggende tanke, meget politik handler om at løse problemer, løsninger er ikke givet på forhånd og kommer derfor ofte fra staten selv, dvs. meget politik initieres fra staten selv.

“Governments not only power (...) they also puzzle” (Heclo, 1974)

Ikke for magt, men for at finde løsninger.

Statens rolle - statens magt siver væk mener nogle, i debatten tales der om forskellige faktorer:

Globalisering

Det er nemmere for virksomheder at flytte overskud til et andet land eller helt at flytte virksomheden. Staten er stadig bundet af et afgrænset område, men virksomheder ikke. Staten er afhængig af virksomhederne, det betyder at noget af 'magten' flyttes ud i den virkelige verden.

Overnationale institutioner

Fx dannelsen af EU. Det kan ses som et politisk modtræk til globaliseringen, men man kan diskutere hvor vellykket de overnationale institutioner og reformer over staten er. → måske betyder det at en større stat resulterer i reformer som overgår staten, og det så igen er med til at medfører at noget at statens magt fjernes og overføres til de nationale institutioner i stedet.

Governancestrukturer

Mange beslutninger træffes uden for staten. Fx foreninger/virksomheder og lignende går sammen om at ændre noget man er utilfreds med, eller noget man mangler, derved går de ud og skaber politik uden for staten. _

Finansielle markeder

New York Stock Exchange

Rentestigning

Markedet reagerer: Får indflydelse på hvilken politik der kan føres

Staten har indflydelse på markedet og markedet har indflydelse på staten. Staten er afhængig af at det går godt på de finansielle markeder.

De finansielle markeder har indflydelse på hvilken politik der føres, i og med at staten løbende har fået mere gæld. Staten har derved deponeret mere magt ud, fx til de finansielle markeder.

Fra velfærdsstat til konkurrencestat

Velfærdsstat

Folket ønsker velfærdsstat, grundet ønske om forbedringer til arbejderklassens vilkår og/eller angst for kommunisme.

Velfærdsstat er organiseret magt brugt på at modificere markedskræfterne på mindst tre måder:

1. Sikring af minimum indkomst
2. Sikring mod visse risici (ledighed, sygdom, alderdom mv.)
3. Social service på nærmere fastlagte områder

Konkurrencestat

Velfærdsstatens institutioner reformeres med henblik på at fremme virksomhedernes konkurrence

Bureaukratisk system for at spare penge men samtidig forbedre kvaliteten → man ønsker at effektiviserer.

Minimalstat

Velfærdsstatens institutionen beskæres eller privatiseres.
Statens rolle bliver så lille som mulig

Nation

Nationen er først og fremmest et fællesskab. Staten er institutioner og magt. Går dette sammen, er der tale om en nationalstat.

Nation som politisk fællesskab

Frankrig er en nationlstat, men den franske nation er både knyttet sammen af politiske værdier (frihed, lighed og broderskab) som af kulturelle fællestræk.

De politiske værdier overskrider de kulturelle fællestræk, dvs. racemæssige, etniske og kulturelle skel overskrides af politiske værdier.

- Men erkender sig til et sæt af politiske værdier
- De fælles værdier samfundet baseres på lægger til grund for nationen

Nation som kulturelt fællesskab

Herder (1744-1803): Et folk der er bundet sammen af fælles sprog og en fælles kultur (traditioner, livsstil og arbejdsformer)

Ideen om nationen som kulturelt fællesskab stammer fra Tyskland.

- Ofte tæt sammenhængende med:
 - Etnicitet
 - Fælles religion

Nation er et fællesskab, den er iboende i kulturen som en 'Volksgeist', der udtrykkes gennem sange, fortællinger, ritualer og symboler.

Nationalisme

Nationalismen skaber nationen, ikke omvendt

Benedict Anderson: Nationen er en mental konstruktion (imagined community) snarere end et genuint fællesskab.

Nationen fremanes gennem sproglige diskurser, der fremhæver et "vi" og "de" eller "os" og "dem".
Nationen skabes af nationalister.

Frem til det 20. århundrede var idéen om et nationalt fællesskab fraværende i størstedelen af befolkningen.

Andersons pointer ræsonnerer med Marx' tolkning af nationalisme - de er enige.

Nationalismen i det 21. århundrede er på fremmarch i både Vest- og centraleuropa (måske med undtagelse af Tyskland), og spiller samtidig rollen i mange konflikter i Mellemøsten.

Allerede i 1800-tallet sætter nationalismen sit præg i DK, den forstærkes af treårskrigen (1848-50) og senere får den nationalliberale bevægelse magten og gennemfører november forfatningen i 1863, som reelt var en krigserklæring mod Preussen.

“Oprindelig betegner nationalisme en ideologi om, at nationen er det bedste fællesskab, og at hver nation bør have sin egen stat, hvis territorium akkurat bør afgrænse den samlede nation. Ideologien bygger på antagelser om, at de styrende skal have samme kulturelle identitet som de styrede, og at kulturel nationalisme, som søger at bevare og styrke den nationale kulturarv, også fremmer politisk nationalisme og hermed egen statsdannelse (hvis den ikke allerede eksisterer); endelig antages det, at nationalisme appellerer stærkt til de mindre privilegerede grupper i befolkningen, fordi den giver grundlag for tildeling af statsborgerrettigheder og beskyttelse mod fremmedes muligheder for at få andel i rettigheder og eksistensmuligheder inden for det politisk afgrænsede territorium” (Knudsen, 2018)

Kan ses på flere forskellige måder, på den oprindelig måde, hvor det er en nationalfølelse (ovennævnte) og det vi forbinder med nationalismen i dag (racisme, fremmedhad og lignende).